

Szakmai társaságok együttműködése a természettudományi közoktatásért

A Magyar Biológiai Társaság, a Magyar Csillagászati Egyesület, a Magyar Földrajzi Társaság, a Földtudományi Civil Szervezetek Közössége, a Magyar Kémikusok Egyesülete és az Eötvös Loránd Fizikai Társulat tanári szakosztályainak, tagozatainak képviselői 2016. május 20-án megbeszélést tartottak, hogy együtt keressék a szakmailag hiteles megoldásokat a természettudományi közoktatás aktuálisan égető és hosszabb távú kérdéseire.

I.

A találkozó megtartását közvetlenül a szakirányú középfokú képzés rendszerének a természettudományi tantárgyakat hátrányosan érintő átalakítási terve ösztönözte. A kritikák nyomán észlelt elmozdulást, a jelenlegi helyzetet és a további szükséges lépéseket a következőképpen értékeljük:

1. A természettudományi tárgyak kiszorítását, a megalapozás nélküli beszűkült tantárgyi kereteket kifogásoló kritikára adott válaszként értékelhető az órarendi táblázat legutolsó ismert változatának (május 2.) azon pozitív vonása, hogy immár minden szakmai csoportban előír legalább egy természettudományi tárgyat, valamint választható módon egy másik felvételének lehetőségét. Ez gesztusértékű elfogadása annak, hogy a természeti jelenségek ismerete az általános műveltség kihagyhatatlan része. Helyesnek tartanánk azonban, ha ez a választható tárgy kizárólag a természettudományok közül kerülhetne ki.
2. A közvetlenül a szakközépiskolákból származó információk azt bizonyítják, hogy az iskolák vezetése a képzési színvonal megtartása érdekében a közismereti órakeretből kiszorított természettudományi tárgyak oktatására az ún. szakmai órakeretben igyekszik lehetőséget adni. Ezt az áthidaló megoldást mielőbb általánossá és egyértelművé kell tenni az órarendi táblázatokban.
3. A természettudományi ismeretkörre is választhatónak kínált, több évre szétszórt, heti egyórás keret alkalmatlan bármiféle (akár nyelvi, akár informatikai, akár természettudományi) eredményes oktatás céljára. Ebből az órakeretből két évre megosztva heti kétórás tantárgyat kell kialakítani. Ezt a keretet kötelezően fordítsák a képzési osztály jellegétől függően általános természettudományi megalapozásra, illetve a természettudományi főtárgyat kiegészítő más természettudományi tantárgyra.
4. A szakirányú képzési osztályok új besorolásával egyidejűen az egyes szakmai csoportok számára kötelezően előírt természettudományi tárgy korábbi (indoklás nélküli) kiválasztását most (újfent indoklás nélkül) megváltoztatták. Ezt értelmezhetetlen *ad hoc* improvizációnak értékeljük. A szakmai csoportok a szakismeretek szerint talán egységesek, azonban a természettudományi alapokat tekintve túlságosan heterogének, ezért kívánatos lenne újbóli áttekintésük ebből a szempontból is.
5. Az NGM államtitkárának május 11-ikei nyilatkozata egyáltalán nem reagált a tanulók életpályájának a szakirányú középfokú képzés következtében lecsökkenő mobilitását, pl. a középfokú képzés utáni lehetséges továbbtanulást érintő kritikára. A beiratkozáskor a tervezett átalakításokat nem ismerő, az iskolákat régi profiljuk alapján választó családok nem kaphatnak időben tájékoztatást a változásokról, ha szeptemberben bevezetik az új tanterveket. Az iskolákból kapott információk szerint nemcsak a felsőoktatási továbbtanulási perspektíva, de az átalakítás meghatározó céljául kitűzött duális képzés, illetve az iskolán belüli szakképesítés szerzésének feltételei és annak minőségbiztosítása sincs megfelelően előkészítve.

II.

A természettudományi közoktatás hosszabb ideje jelentkező gondjait a szakirányú középfokú képzés

átalakítása reflektorfénybe állította. A szakmai szervezetek tartós együttműködésre törekszenek a következő alapvető jelentőségű oktatási és oktatásszervezési kérdések megválaszolásában:

1. A természettudományi közoktatás ismétlődő kríziseit az általános műveltség természettudományi komponenséről hiányzó szaktanári és szélesebb közmegegyezés hiánya okozza. Az iskola feladata, hogy a fontos társadalmi kérdések megítélését támogató, az általános megtevesztésnek ellenálló természettudományi alpműveltséget nyújtson. Az egészséges életmódhoz, a természetes földi környezet őrzéséhez, a fenntarthatósághoz, a takarékos energiahasználathoz, az információ és kommunikáció eszközeinek hatékony használatához kapcsolódjon az általános természettudományi alapozó program.
2. A természettudományi alapozás tanításához szükséges kiegészítő ismereteket a teljes értékű szaktanári képzést követően a természettudományi szaktanárok akkreditált továbbképzéseiben, szakokon átnyúló kollegiális együttműködésben sajátíthatják el. E speciális továbbképzést a szakmai szervezetek a közoktatás fejlesztéséért felelős állami intézménnyel együttműködésben kívánják gondozni.
3. A tanári-pedagógusi szakvizsgák tematikus spektrumába vegyék fel a természettudományi tanári szakvizsgát. Követelményei között szerepeljen a szűk szakterületen túli természettudományi tájékozottság is.
4. A közoktatásért felelős miniszter rendszeresen hirdessen meg a jelenlegi „iskolavezetői” vagy „mentortanári” irányok mellett „szakmódszertani-szaktanári” pályázatot is a Mesterpedagógus előresorolás elnyerésére. Ezzel is támogassák a Magyar Tudományos Akadémia nagyjelentőségű kezdeményezését a szakmódszertani kutatások fejlesztésére.

2016. május 31

Magyar Biológiai Társaság

Magyar Földrajzi Társaság

Magyar Kémikusok Egyesülete

Eötvös Loránd Fizikai Társulat

Magyar Csillagászati Egyesület

Földtudományi Civil Szervezetek Közössége